

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

มาตรการในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นต้องทำความเข้าใจก่อนว่าเป็นกลไกที่สำคัญของงานราชทัณฑ์ เพราะเป็นกระบวนการที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ได้พูดคุยกับตัวผู้ต้องขัง และทำการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ถึงประวัติภูมิหลัง บุคลิกลักษณะและสภาพทั่วไป เพื่อที่จะทำความเข้าใจหรือรู้จักกับตัวตนของผู้ต้องขังทั้งแบบเป็นกลุ่มและแบบเป็นรายบุคคล เพื่อที่เจ้าหน้าที่เรือนจำสามารถที่จะกำหนดถึงวิธีการปฏิบัติและกำหนดแผนการฟื้นฟูให้กับผู้ต้องขังได้อย่างสอดคล้องกับปัญหาและเหมาะสมเป็นรายบุคคล นับตั้งแต่วาระแรกของผู้ต้องขังถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ จนกระทั่งได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนี้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้ไปในอนาคต ซึ่งเป็นเป้าหมายของกรมราชทัณฑ์

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของต่างประเทศ ทั้งในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์ เช่น อังกฤษ ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ เช่น สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) ทำให้ทราบได้ว่ามาตรการในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของเรือนจำเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกชนิดของผู้ต้องขังซึ่งจะเริ่มตั้งแต่หน่วยงานที่อยู่ต้นกระบวนการยุติธรรมคือเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ไปจนถึงหน่วยงานปลายทางของกระบวนการยุติธรรมคือราชทัณฑ์และในแต่ละประเทศนั้นจะมีการกำหนดไว้ถึงวิธีการและวัตถุประสงค์ของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในกฎหมาย เพราะแต่ละประเทศนั้นถือว่าการบังคับโทษนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หากไม่มีการออกกฎหมายมาเพื่อใช้ในการบังคับโทษ การบังคับโทษกับบุคคลนั้นก็จะไม่สามารถกระทำได้ และยังขัดต่อหลักของมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติที่กำหนดไว้ว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นจะต้องจำแนกเพื่อควบคุมและจะต้องจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูด้วย ซึ่งกฎหมายที่ออกนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้ที่ใช้กฎหมายเพื่อบังคับโทษกับบุคคลใดนั้นจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก และขั้นตอนในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของแต่ละประเทศนั้นเมื่อผู้ต้องขังถูกส่งตัวเข้ามายังเรือนจำจะได้รับการรวบรวมข้อมูลเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ และสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม สุขภาพทางร่างกายและจิตใจ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้จากผู้ต้องขังมาทำการวิเคราะห์และประเมินเพื่อที่จะได้กำหนดแผนการแก้ไขฟื้นฟูและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้อย่างเหมาะสมเป็นการเฉพาะราย

แต่กระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จได้มากเท่าที่ควร เนื่องด้วยปัจจัยหลายประการซึ่งมีผลกระทบกับหน้าที่และจำนวนเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของแต่ละเรือนจำ อาทิเช่น จำนวนผู้ต้องขังที่มีมากเกินจำนวนที่เรือนจำในแต่ละแห่งของประเทศไทยจะสามารถรับได้ เมื่อจำนวนผู้ต้องขังมีมากเกินกว่าเรือนจำแต่ละแห่งจะรับได้ ทำให้อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่เรือนจำต่อจำนวนผู้ต้องขังมีความแตกต่างกันมากเกินไป และปัญหาอีกประการหนึ่งคือการขาดการประสานงานหรือการให้ความร่วมมือกันระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม หรือยังไม่มีกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติที่กำหนดไว้ถึงหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติ และวัตถุประสงค์ที่แน่นอนของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นต้น ผู้ศึกษาจึงได้พยายามศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของต่างประเทศว่าในแต่ละประเทศนั้นมีกฎหมายที่กำหนดถึงวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เหมาะสมเป็นการเฉพาะรายอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทย

การบังคับโทษเป็นการกระทำต่อบุคคลหรือมนุษย์ จึงเป็นเรื่องที่ถือว่ากระทบต่อสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งการดำเนินการใดๆ ต่อบุคคลควรที่จะมีกฎหมายออกมาเพื่อรองรับการกระทำนั้นๆ และกฎหมายที่ใช้บังคับนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ออกหรือบัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และจากที่ได้ทำการศึกษามาแล้วนั้นทำให้ทราบได้ว่าในประเทศไทยนั้น มีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยนั้นมีการกำหนดไว้ในมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ในหมวดที่ 3 เรื่องของการแยกและย้ายผู้ต้องขัง และได้มีการกำหนดไว้ถึงรายละเอียดของการแยกผู้ต้องขังในกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความใน มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แต่ก็เป็นกำหนดเพียงประเภทหรือชั้นของเรือนจำ หรือการกำหนดให้มีการจัดหรือแบ่งอาณาเขตของเรือนจำออกเป็นส่วนๆ โดยจะคำนึงถึงเพศ อายุ ชั้น และฐานความผิด และระดับความเป็นอาชญากรของผู้ต้องขังเป็นส่วนใหญ่ หรือเพื่อประโยชน์ในการอบรมผู้ต้องขัง ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามกฎกระทรวงนี้เป็นบัญญัติที่เน้นไปในด้านของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการควบคุมเสียมากกว่า โดยที่ไม่มีการคำนึงถึงความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไขหรือความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละราย ซึ่งจากวัตถุประสงค์ของจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามที่ได้มีการศึกษามาจะแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการควบคุม และการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู การที่ประเทศไทยใช้ระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เน้นในด้านการควบคุมนั้น

ถือว่าไม่ตรงตามหลักมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่กำหนดไว้ว่า การจำแนกนั้นจะต้องจำแนกตามเพศชายหญิง โดยแยกเรือนจำหรือแยกแดน อายุ ประวัติการกระทำผิด ความพิการ เหตุผลในการต้องโทษ และความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไข ผู้คุมขังระหว่างคดีต้องแยกจากนักโทษเด็ดขาด นักโทษคดีแพ่งต้องแยกกับนักโทษคดีอาญา นักโทษเยาวชนต้องแยกจากนักโทษผู้ใหญ่ การดำเนินจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยที่เน้นในด้านของการบริหารและควบคุมถือว่าเป็นการบังคับโทษ โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะทัศนคติของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยยังเน้นไปในการลงโทษ ผู้กระทำความผิดด้วยการแก้แค้นทดแทน แต่ในส่วนของการแก้ไขฟื้นฟูเป็นสิ่งที่คำนึงถึงรองลงมา การจะจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นเป็นการจำแนกเพื่อกำหนดวิธีการฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นเฉพาะราย การจะที่จะทำให้ผู้ต้องขังแต่ละรายได้รับการปฏิบัติและวิธีการฟื้นฟูที่เหมาะสมในแต่ละรายนั้น สิ่งที่กระบวนการยุติธรรมจะต้องคำนึงเป็นอันดับแรกคือ ประธานของการบังคับโทษ ซึ่งในที่นี้คือตัวผู้กระทำความผิดหรือตัวผู้ต้องขัง เพราะตามหลักการของการบังคับโทษทางอาญาที่เป็นเสรีและมีความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ ตัวผู้กระทำจะต้องเป็นประธานของการบังคับโทษเสมอ เพราะวัตถุประสงค์ของการถูกบังคับโทษคือตัวผู้กระทำความผิดเอง ตัวผู้กระทำความผิดจึงมีความสำคัญที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก การมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดถือว่ามีความสำคัญจึงจะเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจตัวผู้กระทำความผิดอย่างลึกซึ้ง และกฎหมายที่เจ้าหน้าที่เรือนจำใช้ในการบังคับโทษต่อผู้ต้องขังก็เป็นเพียงกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่ออกโดยกระทรวงเท่านั้น ไม่ได้เป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติทำให้การบังคับโทษของประเทศไทยนี้ถือว่าขัดต่อหลักเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกาจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยนั้นก็คือการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ต้องขัง เมื่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมก่อนที่จะมาถึงราชทัณฑ์ ไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของตัวผู้กระทำความผิดที่เพียงพอ และข้อมูลของตัวผู้กระทำความผิดของแต่ละหน่วยงานได้บันทึกนั้น ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลของผู้กระทำความผิดแต่เป็นในรูปแบบของแต่ละหน่วยงานทำการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เพื่อใช้เฉพาะในหน่วยงานของตน ไม่มีระบบในการรวบรวมข้อมูลของผู้กระทำความผิดเพื่อให้หน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมสามารถนำไปใช้ได้ อีกทั้งยังไม่มีกฎหมายที่ออกมาเพื่อใช้บังคับในการรวบรวมข้อมูลหรือประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด ทำให้เมื่อมาถึงขั้นตอนปลายทางของกระบวนการยุติธรรมข้อมูลเจ้าหน้าที่เรือนจำจะสามารถนำมาใช้เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะขาดความสมบูรณ์ และเนื่องมาจากปัญหานักโทษที่มีจำนวนมากเกินกว่าความจุของเรือนจำที่รับได้ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของเจ้าหน้าที่เรือนจำทำได้มีเพียงพอ อีกทั้งเมื่อผู้ต้องขัง

เข้ามาสู่เรือนจำนั้นในบางครั้งข้อมูลรายละเอียดที่จำเป็นของผู้ต้องขังก็ไม่มีส่งถึงราชทัณฑ์ด้วย เพราะกระบวนการยุติธรรมในชั้นต้นนั้นไม่ได้มีการทำตามกฎหมายในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าจะเป็นเรื่องอายุ ประวัติภูมิหลัง ความประพฤติในอดีตและปัจจุบัน ระดับการศึกษา หรือสิ่งแวดล้อมที่ผู้ต้องขังเคยอาศัยอยู่ ทำให้ราชทัณฑ์ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ต้องขังใหม่ทั้งหมดซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่มีไม่มากพอ และเมื่อเจ้าหน้าที่ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลก็จะทำการสัมภาษณ์แต่เพียงข้อมูลของผู้ต้องขังในเบื้องต้นเท่านั้น เช่น ชื่อตัว เลขประชาชน ข้อหาที่กระทำความผิด ไม่มีการถามในเรื่องของอายุ ประวัติภูมิหลัง ประวัติการกระทำความผิด ความประพฤติในอดีต และปัจจุบันของผู้ต้องขัง และการสัมภาษณ์ในครั้งแรกเมื่อผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำนั้นก็กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของเรือนจำเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมหรือศึกษาในเรื่องของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจึงทำให้การสัมภาษณ์ผู้ต้องขังในครั้งแรกไม่ได้ข้อมูลที่เพียงพอ อีกทั้งยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่นๆ เข้ามาร่วมด้วยไม่ว่าจะเป็นนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ และอนุศาสนาจารย์ อีกทั้งขณะที่ทำการสัมภาษณ์ยังมีผู้ต้องขังรายอื่นอยู่ร่วมด้วย ทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นมักจะไม่เป็นความจริง และเมื่อทำการวิเคราะห์ประมวลผลเพื่อทำการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นก็ไม่มีการคำนึงถึงเรื่องของบุคลิกเดิม การศึกษา ความถนัดในเรื่องของการฝึกอาชีพ กิจกรรมยามว่าง ความสนใจ สุขภาพจิต ทำให้การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นไม่เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละราย ทำให้การฟื้นฟูผู้ต้องขังนั้นไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่และผู้ต้องขังมีความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่อันตรายมากขึ้นหากได้รับการจำแนกให้อยู่กับผู้ที่กระทำความผิดอย่างเดียวกันแต่มีความเป็นอาชญากร มีอาชีพมากกว่า การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นควรจะต้องมีการคำนึงถึงรายละเอียดต่างๆ ของผู้ต้องขัง โดยจะต้องการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมีความเหมาะสมกับตัวผู้ต้องขังแต่ละราย เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละรายสามารถปรับปรุงฟื้นฟูแก้ไขตัวเองได้และสามารถกลับไปเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมได้ต่อไปในอนาคต

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกคือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดจนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมุ่งเน้นที่จะบำบัดฟื้นฟูและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ถูกบังคับโทษ เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาสู่เรือนจำกระบวนการแรกของผู้ต้องขังทุกรายจะต้องผ่านคือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ดังนั้นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจึงเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนที่จะมีผลต่อการฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของผู้ต้องขัง เพราะหากการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังสามารถกระทำได้ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ส่วนคือ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการควบคุมและการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการฟื้นฟูได้อย่างเหมาะสมกับผู้ต้องขังเป็นเฉพาะราย จะทำให้เจ้าหน้าที่

เรือนจำสามารถที่จะกำหนดถึงวิธีการปฏิบัติและวางแผนการฟื้นฟูผู้ต้องขังได้อย่างเหมาะสม และเมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำจะทำให้สามารถกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ อีกทั้งการบังคับโทษต่อผู้ต้องขังของประเทศไทยนั้นจะต้องเป็นการบังคับโทษที่ไม่ขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกบังคับโทษนั้นคือการที่เจ้าหน้าที่ของเรือนจำจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายที่เจ้าหน้าที่ยึดถือเพื่อปฏิบัติตามนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้นจึงจะถือว่าเป็นการเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นที่จะเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับผู้ต้องขังเฉพาะราย หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานจะต้องมีการประสานงานหรือให้ความร่วมมือกัน และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้ได้อย่างเต็มที่ สิ่งที่จะทำให้การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นไปอย่างถูกต้องก็คือ

5.2.1 การที่จะได้ข้อมูลผู้ต้องขังที่เพียงพอ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่และต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลทุกชนิดของผู้ต้องหา อีกทั้งยังต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลของตัวผู้กระทำความผิดที่จะทำให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดไปใช้ได้ เนื่องจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยยังเป็นแบบการจัดเก็บข้อมูลของผู้กระทำความผิดที่แต่ละหน่วยงานได้บันทึกไว้ตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่และเพื่อใช้ประโยชน์ประโยชน์สำหรับภายในหน่วยงานของตนเท่านั้น อีกทั้งในส่วนของประวัติผู้กระทำความผิดนั้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายโดยตรงที่จะนำมาใช้บังคับในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อมูลของผู้กระทำความผิด โดยตรงจะมีก็แต่เพียงข้อบังคับภายในหน่วยงานเท่านั้น ในส่วนของการรวบรวมข้อมูลหน่วยงานแรกที่หน้าที่คือ ดำรวจ โดยพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา ซึ่งจะต้องเป็นพยานหลักฐานทั้งที่เป็นผลดีและเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา รวมถึงพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษของผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะรวบรวมแต่พยานหลักฐานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือพยานหลักฐานที่จะยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เนื่องจากคดีอาญาเป็นเรื่องที่พิสูจน์กันด้วยความจริง การจะฟังว่าสิ่งใดจริงหรือไม่ การฟังความทุกฝ่ายเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง พนักงานสอบสวนจึงต้องวางตัวเป็นกลาง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ที่บัญญัติให้พนักงานสอบสวน รวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงาน

สอบสวนนี้จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานอื่นๆ ของผู้ต้องหาด้วย เช่น ความเป็นมาแห่งชีวิต ความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา สิ่งแวดล้อม ฯลฯ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องว่ามีความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลผู้กระทำความผิดคือประวัติอาชญากรรม เนื่องจากพยานหลักฐานเหล่านี้เป็นข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจสั่งคดีของพนักงานอัยการ แต่มีผลไปถึงการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาของศาล แต่ทั้งนี้เมื่อพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดของผู้ต้องหาแล้วจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 138 การที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องทำการแจ้งแก่ผู้ต้องหาเพราะว่ากฎหมายไม่ต้องการให้พนักงานสอบสวนกระทำการอันเป็นการเอาเปรียบแก่ผู้ต้องหา จึงเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาได้ทำการชี้แจงว่าข้อมูลดังกล่าวนั้นเป็นความจริง ถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ ดังนั้นจึงควรที่จะมีการส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด และมีทัศนคติที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลางและเที่ยงธรรม หน่วยงานที่อยู่ในลำดับต่อมาคืออัยการเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการเสนอความเป็นมาแห่งชีวิตของจำเลยต่อศาล แต่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจพนักงานอัยการเพียงสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาเพื่อซักถาม ซึ่งอัยการจะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าคดีใดสมควรสั่งฟ้องหรือคดีใดไม่สมควรสั่งฟ้อง แต่อัยการจะต้องมีทัศนคติที่เป็นกลางยุติธรรมคือ ขณะที่เป็นผู้รักษากฎหมายดำเนินคดีกับผู้ที่จะเกิดต่อกฎหมายแต่ก็ต้องมีทัศนคติที่เป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้สามารถพิจารณาได้อย่างเหมาะสมว่าผู้ต้องหาสมควรที่จะถูกฟ้องต่อศาลหรือไม่ เมื่อการดำเนินคดีมาถึงศาลแม้กฎหมายจะมีการกำหนดให้ศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะข้อมูลของผู้ต้องหาเพื่อมีประกอบในการกำหนดโทษ แต่ในปัจจุบันการนำรายงานของพนักงานคุมประพฤติหรือข้อมูลอื่นๆ ของผู้กระทำความผิดมาประกอบในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีอยู่น้อย ทำให้การลงโทษผู้ต้องหาอย่างไม่มีความเหมาะสมกับผู้ต้องหาเป็นการเฉพาะราย ดังนั้นจึงควรให้กระบวนการยุติธรรมคำนึงถึงไว้เสมอว่าผู้ต้องหาหรือผู้ที่ถูกบังคับโทษจะต้องเป็น “ประธานของการบังคับโทษ” คือต้องคำนึงถึงตัวผู้ต้องหาเป็นสำคัญ การนำข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องหาทั้งหมดถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การลงโทษนั้นเป็นการลงโทษที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล

5.2.2 กฎหมายที่เจ้าหน้าที่เรือนจำจะต้องใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะต้องมีการคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังด้วยคือ วัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการบริหารควบคุมและการแก้ไขฟื้นฟู อีกทั้งกฎหมายที่ใช้บังคับโทษบุคคลควรที่จะเป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ในที่นี้คือพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 โดยมีการ

บัญญัติไว้ในหมวดที่ 3 เรื่องการแยกและย้ายผู้ต้องขัง ซึ่งในมาตราที่ 11 ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ที่เจ้าหน้าที่ของราชทัณฑ์ใช้อำนาจนี้เป็นการกำหนดกรอบที่กว้างอีกทั้งยังเป็นการกำหนดเพื่อให้มีการใช้กฎกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นกฎที่ออกโดยกระทรวงไม่ได้ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ จึงควรให้มีการเพิ่มมาตราเพื่อกำหนดถึงวัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังด้วย ซึ่งในมาตรา 11 บัญญัติไว้ว่า “รัฐมนตรีมีอำนาจแยกประเภทหรือชั้นของผู้ต้องขังและวางเงื่อนไขในการย้ายจากประเภทหรือชั้นหนึ่งไปยังอีกประเภทหรือชั้นหนึ่ง โดยวิธีเลื่อนขึ้นหรือลดลงตลอดจนการปฏิบัติต่างๆ สำหรับผู้ต้องขัง” เพิ่มเป็นมาตรา 11/1 โดยบัญญัติว่า “เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังเป็นไปด้วยความเรียบร้อย การแยกผู้ต้องขังจะต้องคำนึงถึง เพศ อายุ ประวัติ การกระทำความผิด ลักษณะนิสัยแท้จริง ความต้องการ ในการแก้ไขฟื้นฟู และข้อเท็จจริงอื่น ๆ อันเกี่ยวกับตัวผู้ต้องขังทั้งหมด และต้องนำข้อมูลอันเกี่ยวกับตัวผู้ต้องขังทั้งหมดมาใช้ในการพิจารณาเพื่อจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และทำการแยกขังต่อไป” เพราะในปัจจุบันกฎหมายที่ใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้น เป็นเพียงกฎกระทรวงทำให้การบังคับโทษผู้ต้องขังในประเทศไทยนั้นถือว่าขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังขัดต่อหลักมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ ที่มุ่งเน้นถึงการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และเป้าหมายของการแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้ต้องขังในอนาคต

5.2.3 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยนั้นยังเป็นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่จำแนกเพียงเบื้องต้นเท่านั้นยังไม่มีมีการจำแนกโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เช่น ประวัติภูมิหลัง แนวโน้มการก่ออาชญากรรม ความผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ อีกทั้งระบบที่ใช้เพียงข้อมูลข้อผู้ต้องขังมาประกอบการพิจารณาเพื่อจำแนกลักษณะ การได้ข้อมูลก็กระทำโดยเจ้าหน้าที่เรือนจำทำการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล แต่หากผู้ต้องขังไม่ต้องการที่จะพูดความจริงจะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถทราบได้ถึงลักษณะนิสัยที่แท้จริง และเหตุผลในการกระทำความผิดของผู้ต้องขังรายนั้นได้ แต่จากการศึกษาระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของต่างประเทศนั้น ในบางประเทศมีการนำระบบการให้คะแนนมีประกอบในการพิจารณาเพื่อจำแนกลักษณะผู้ต้องขังด้วยเช่น สหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) มีการใช้ระบบการให้คะแนนโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ คะแนนขั้นต้น (ปฐมภูมิ) และคะแนนขั้นต่ำ ในส่วนของคะแนนขั้นต้นนั้นเป็นการให้คะแนนโดยปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ ของตัวผู้ต้องขัง เช่น อายุ เพศ ประวัติภูมิหลัง ความประพฤติก่อนถูกตัดสินจำคุก ความรุนแรงของการกระทำความผิด เป็นต้น และคะแนนขั้นต่ำเป็นคะแนนที่กำหนดโดยนำการกระทำความผิดมาเป็นปัจจัยการให้คะแนน เช่น ถูกจำคุกในข้อหาที่เกี่ยวกับความรุนแรงหรืออาชญากรรมทางเพศ หรืออาชญากรรมที่มีความประพฤติน่าไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ หรือความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต

เป็นต้น เมื่อได้คะแนนทั้งสองส่วนแล้ว เจ้าหน้าที่เรือนจำจะนำคะแนนมาปรับใช้เพื่อกำหนดสถานที่คุมขัง หรือระดับความปลอดภัยของเรือนจำ เหตุผลที่มัลรัฐแคลิฟอร์เนียนำระบบการให้คะแนนมาใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก็เพราะว่า เพื่อต้องการให้แน่ใจแล้วว่าผู้ต้องขังรายนั้น จะได้รับการแยกควบคุมดูแลและการแก้ไขฟื้นฟูอย่างถูกต้องเหมาะสมเฉพาะราย ในส่วนของประเทศอังกฤษนั้นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะเน้น ไปในด้านของการควบคุมแต่การแยกประเภทเพื่อการควบคุมนี้จะเป็นการแยกประเภทเรือนจำคือการที่เจ้าหน้าที่เรือนจำพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ของผู้ต้องขัง เช่น ประวัติส่วนตัว บันทึกการกระทำความผิด รวมถึงสุขภาพทางกายและจิตใจ เมื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้วจะทำการส่งตัวไปยังเรือนจำที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะราย ไม่ใช่แยกประเภทของผู้ต้องขังแต่ก็ยังคงไว้ร่วมกัน โดยจะแยกเพียงแดนหรือสถานที่ต่างหากแต่ยังคงอยู่ในเรือนจำเดียวกัน ประเภทเรือนจำของประเทศอังกฤษนั้นจะมีอยู่ 4 ประเภท คือ ประเภท A, B, C และ D ซึ่งแต่ละประเภทนั้นก็มึระดับความปลอดภัยของเรือนจำที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ความปลอดภัยระดับสูงเจ้าหน้าที่ของเรือนจำต้องมีการติดอาวุธ อีกทั้งห้องขังยังเป็นลูกกรงแยกต่างหากและกำหนดเวลาในการชีวิตในเรือนจำ ไปจนถึงเรือนจำที่มีความปลอดภัยต่ำเป็นเรือนจำแบบเปิดระดับความปลอดภัยจะน้อยกว่าระดับแรก ผู้ต้องขังจะใช้ชีวิตได้ง่ายเพราะไม่มีการกำหนดเวลาในการใช้ชีวิตมากเท่าใด แต่ผู้ต้องขังที่ได้รับการจำแนกให้อยู่ในเรือนจำประเภทความปลอดภัยระดับต่ำนี้จะต้องแน่ใจแล้วความสามารถไว้วางใจได้ว่าจะไม่หลบหนี หรือไม่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมขณะที่อยู่ในเรือนจำ เหตุผลที่ประเทศอังกฤษเน้นการควบคุมเพราะว่าในประเทศอังกฤษนั้นกระบวนการยุติธรรมพยายามใช้วิธีการเบี่ยงเบนโทษจำคุกคือจะไม่ลงโทษจำคุกหากไม่มีความจำเป็น เพราะคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความมีเมตตา และหากต้องรับโทษจำคุกจะพยายามกระตุ้นเพื่อให้ผู้ต้องขังปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต ในส่วนของประเทศญี่ปุ่นนั้นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยวิธีการต่างๆ อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และเป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถพัฒนาและฟื้นฟูแก้ไขตนเองได้ ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำจะได้รับการแยกให้อยู่ใน “ศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง” ในศูนย์นี้ขึ้นแรกผู้ต้องขังจะได้รับการแยกประเภทออกเป็นชั้นต่างๆ ซึ่งการแยกประเภทของราชทัณฑ์ญี่ปุ่นนี้มีความซับซ้อนมากเพราะมีด้วยกันหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นการจำแนกตามเพศ สัญชาติ ประเภทคดี อายุ และกำหนดโทษ หรือแนวโน้มการก่ออาชญากรรม หรือความผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ จะเห็นได้ว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศญี่ปุ่นนี้มีด้วยกันหลายประเภททำให้ผู้ต้องขังที่ไม่สมควรจะต้องอยู่ร่วมกันได้รับการแยกให้อยู่ห่างจากกัน ลดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ โดยการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศญี่ปุ่นนี้จะใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ เพราะการใช้หลักการ

ทางวิทยาศาสตร์จะทำให้เข้าใจได้ถึงบุคลิกภาพที่แท้จริงของผู้ต้องขัง เมื่อแยกประเภทของผู้ต้องขังแล้วขั้นตอนต่อมาคือการปฏิบัติแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในแต่ละชั้นตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคล จะเห็นได้ว่ามาตรการในจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของต่างประเทศนี้มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนกัน เพราะในต่างประเทศถือว่าผู้ต้องขังคือบุคคลที่ต้องทำการแก้ไขฟื้นฟูหากการจำแนกลักษณะไม่ได้ผล ผู้ต้องขังบางประเภทที่ไม่สมควรจะอยู่ร่วมกันกลับต้องมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันจะทำให้เกิดพฤติกรรมของการเลียนแบบได้ ซึ่งจะทำให้เมื่อผู้ต้องขังออกจากเรือนจำก็จะไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ และอาจจะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกวนกลับมาที่เรือนจำอยู่เป็นวงกลม ดังนั้นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยจึงควรที่จะนำส่วนที่ดีของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของต่างประเทศมาปรับใช้กับเรือนจำของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการนำระบบการให้คะแนนมาเป็นเกณฑ์ในการจำแนก หรือมีการเพิ่มขึ้นหรือประเภทของผู้ต้องขังเพื่อให้สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติและวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูได้อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล

ด้วยเหตุนี้หากประเทศไทยต้องการให้การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังประสบผลสำเร็จ นั่นคือการที่ผู้ต้องขังสามารถแก้ไขและฟื้นฟูพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของตนเองได้และกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และสิ่งที่จะทำให้การแก้ไขและฟื้นฟูผู้ต้องขังประสบความสำเร็จคือ ข้อมูลของผู้ต้องขังเฉพาะราย เพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถกำหนดวิธีการวางแผนเพื่อการแก้ไขและฟื้นฟูผู้ต้องขังให้เหมาะสมเป็นการเฉพาะราย ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยจึงควรที่จะร่วมมือกันในการที่จะรวบรวมข้อมูลของผู้กระทำความผิดและหน่วยงานที่สามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลของผู้กระทำความผิดและสามารถนำมาใช้ได้ มีส่วนของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยควรที่จะมีการพัฒนาโดยการกำหนดหลักกฎหมาย วัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังโดยสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอคือ ตัวผู้ต้องขัง เพราะผู้ต้องขังแต่ละรายก็มีความต้องการมีลักษณะที่นิสัยที่แตกต่างกันหากได้รับการจำแนกหรือแยกแยะตามความเหมาะสมเฉพาะราย ผู้ต้องขังก็จะสามารถปรับปรุงหรือฟื้นฟูแก้ไขตัวเองได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งกรใช้กฎหมายบังคับแก่บุคคลใดควรที่จะเป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ในส่วนของมาตรการในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นควรที่จะนำเอาส่วนที่ดีของต่างประเทศมาปรับใช้หรือมาพัฒนาต่อเพื่อให้การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยมีคุณภาพ และสามารถแก้ไขผู้ต้องขังได้อย่างเหมาะสมเป็นการเฉพาะราย